

**Opbrengsten, kosten en marges
in de rundvleeskolom**

Actualisatie mei 2016

De opdracht van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie bestaat erin de voorwaarden te scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen en dienstenmarkt in België. In dat kader heeft de Algemene Directie Economische Analyses en Internationale Economie deze studie uitgegeven. Een grondige opvolging van de prestaties van sectoren en markten is immers één van haar kernopdrachten.

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Algemene Directie Economische Analyses en Internationale Economie
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

0800 120 33

Verantwoordelijke uitgever: Jean-Marc Delporte
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Internetversie

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Inhoud

Inleiding	5
1. Rundveehouderij	6
1.1. Algemene kenmerken	6
1.2. Opbrengsten en kosten van een rundveehouder.....	6
1.2.1. Verloop van de karkasprijzen	6
1.2.2. Verloop van enkele belangrijke kostenposten	7
1.3. Financiële situatie rundveehouder	9
Focus. Rundvleesindex	11
2. De verschillende schakels in de rundvleeskolom	13
2.1. De rendabiliteit van de verschillende schakels in de rundvleesketen	13
2.1.1. Mengvoederfabrikanten (NACE 10.91).....	14
2.1.2. Veehandelaars (NACE 46.231).....	15
2.1.3. Slachthuizen en uitsnijderijen (NACE 10.11)	15
2.1.4. Detailhandel (NACE 47.11).....	16
3. Verloop van de consumptieprijzen van rundvlees in België en de voornaamste buurlanden	17
3.1. Consumptie van rundvlees	17
3.2. Verloop van de consumptieprijs van rundvlees in België en de voornaamste buurlanden	17
3.3. Buitenlandse handel	18
4. Prijstransmissie.....	20
Focus. Analyse van de prijstransmissie en van de marges in de rundvleeskolom in Frankrijk	21
Besluit	21
Bijlage	23

Lijst van grafieken

Grafiek 1. Verloop van de Belgische en Europese runderkarkasprijzen.....	7
Grafiek 2. Verloop van de prijs voor krachtvoeder en de gemiddelde prijs voor sojaschroot, maïs en tarwe	8
Grafiek 3. Prijsverloop van rundveevoeder en zijn bestanddelen	9
Grafiek 4. Boekhoudkundige resultaten van gespecialiseerde rundveebedrijven	10
Grafiek 5. Rundvleesindex – verloop van de vereenvoudigde ratio.....	12
Grafiek 6. Consumptieprijsverloop voor rundvlees in België en de voornaamste buurlanden	18
Grafiek 7. Belgische handelsbalans in runderproducten en de verdeling van de uitvoer van runderproducten	19
Grafiek 8. Opbrengstprijz voor een runderkarkas en consumptieprijz voor rundvlees, 2005-2016	20
Belgische en Europese karkasprijzen, 2005-2016.....	23

Lijst van tabellen

Tabel 1. Bedrijfsmarges in de verschillende schakels van de rundvleeskolom en de benchmark voedingsindustrie en de spreiding in kwartielen in 2014.....	14
Tabel 2 Overzicht van de jaarlijkse gemiddelde bruto- en nettobedrijfsmarges in enkele schakels van de rundvleeskolom en in de voedingsindustrie.....	16

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Inleiding

De rundveehouders werden, net zoals de melkvee- en de varkenshouders, de afgelopen jaren geconfronteerd met dalende opbrengstprijzen, wat gevolgen kan hebben voor de rendabiliteit.

In 2013 werd reeds een uitgebreide actualisatie gepubliceerd van de eerder gemaakte studie over de rundvleeskolom. Vervolgens werden ook actualisaties gepubliceerd van de studies over de zuivel- en varkensvleeskolom. In deze nota wordt een beknopte actualisatie gemaakt van de studies over de rundvleeskolom.

De geactualiseerde nota is als volgt opgebouwd:

In een eerste hoofdstuk komt de eerste schakel in de rundvleeskolom aan bod, namelijk de rundveehouder. Aandacht gaat naar het verloop van de opbrengsten en de voornaamste kostenposten. De financieel-economische situatie van de rundveehouder wordt besproken aan de hand van boekhoudkundige resultaten van de gewesten.

In een focus wordt meer uitleg gegeven over de rundvleesindex die de FOD Economie driemaandelijks op zijn website publiceert.

Een tweede hoofdstuk belicht de rendabiliteit van de overige schakels in de rundvleeskolom, namelijk de mengvoederindustrie (NACE 10.91), veehandelaars (NACE 46.231), slachthuizen en uitsnijderijen (NACE 10.11) en de detailhandel (NACE 47.11).

Het verloop van de consumptieprijzen van rundvlees in België en de buurlanden komt in een volgend hoofdstuk aan bod, net zoals de buitenlandse handel in rundvlees.

De prijstransmissie in de rundvleesketen is het onderwerp van het vierde hoofdstuk.

Tot slot worden de voornaamste bevindingen samengevat.

De volgende medewerkers van de dienst Prijzen en Marktwerking werkten mee aan deze nota: Myrle Claessens, Mathias Ingelbrecht en Jean Paul Theunissen.

1. Rundveehouderij

1.1. Algemene kenmerken

De rundvleessector blijft een belangrijke tak in de Belgische landbouw. In de periode 2010-2014 was de productiewaarde van rundvlees, gemiddeld 1,1 miljard euro, goed voor 14 % van de totale productiewaarde van de Belgische landbouw. Tussen 2000 en 2012 is de rundvleesstapel stelselmatig gedaald (-18,3 %), maar sinds 2013 nam deze opnieuw lichtjes toe en schommelde rond 2,5 miljoen runderen. Het aantal rundveehouderijen daarentegen is verder gedaald tot 21.147 in 2014, 45 % minder dan het aantal rundveehouderijen in 2000. Het totaal aantal runderslachtingen steeg de afgelopen jaren. In 2015 werden 872.548 runderen geslacht, wat het hoogste aantal runderslachtingen van de afgelopen 12 jaar is¹.

1.2. Opbrengsten en kosten van een rundveehouder

In dit hoofdstuk worden de opbrengsten van de rundveehouder besproken aan de hand van de karkasprijzen voor runderen. Ook de kosten van de rundveehouder worden geanalyseerd op basis van de belangrijkste kostenpost, de voederkosten. De geanalyseerde periode betreft 2005 – april 2016.

1.2.1. Verloop van de karkasprijzen

In België worden voornamelijk runderen van een superieure en uitstekende beveleedheid met eerder weinig vet (S2 categorie²) geslacht, die voornamelijk voor de binnenlandse markt bestemd zijn. Belgische supermarkten verkopen eerder vlees afkomstig van stieren. Daardoor wordt het prijsverloop van een AS2-karkas voor België geanalyseerd. Deze prijzen worden vergeleken met de in Europa meer gangbare AU2-karkassen.

In april 2016 kwam de prijs voor een AS2-karkas gemiddeld 9,2 % hoger uit dan gemiddeld in 2005. De AS2-karkasprijs kende zijn hoogste niveau in augustus 2013, toen deze op 534,17 euro per 100 kg uitkwam, 20,3 % hoger dan gemiddeld in 2005. Sinds september 2013 daalde de opbrengstprijs voor een AS2-karkas echter. In april 2016 lag de opbrengst voor een AS2-karkas 9,2 % lager dan in augustus 2013 en kreeg de rundveehouder nog gemiddeld 484,94 euro voor 100 kg AS2-karkas. Een AU2-karkas kende zowel in België als gemiddeld in de Europese Unie een grilliger verloop. In België kwam de prijs voor een AU2-karkas in april 2016 gemiddeld 29,1 % hoger uit dan gemiddeld in 2005, wat overeenkwam met een prijsniveau van 367,49 euro per 100 kg, terwijl de gemiddelde Europese prijs voor een AU2-karkas 18,0 % hoger uitkwam, op 394,72 euro per 100 kg karkas³.

¹ Bron: FOD Economie, AD Statistiek – Statistics Belgium.

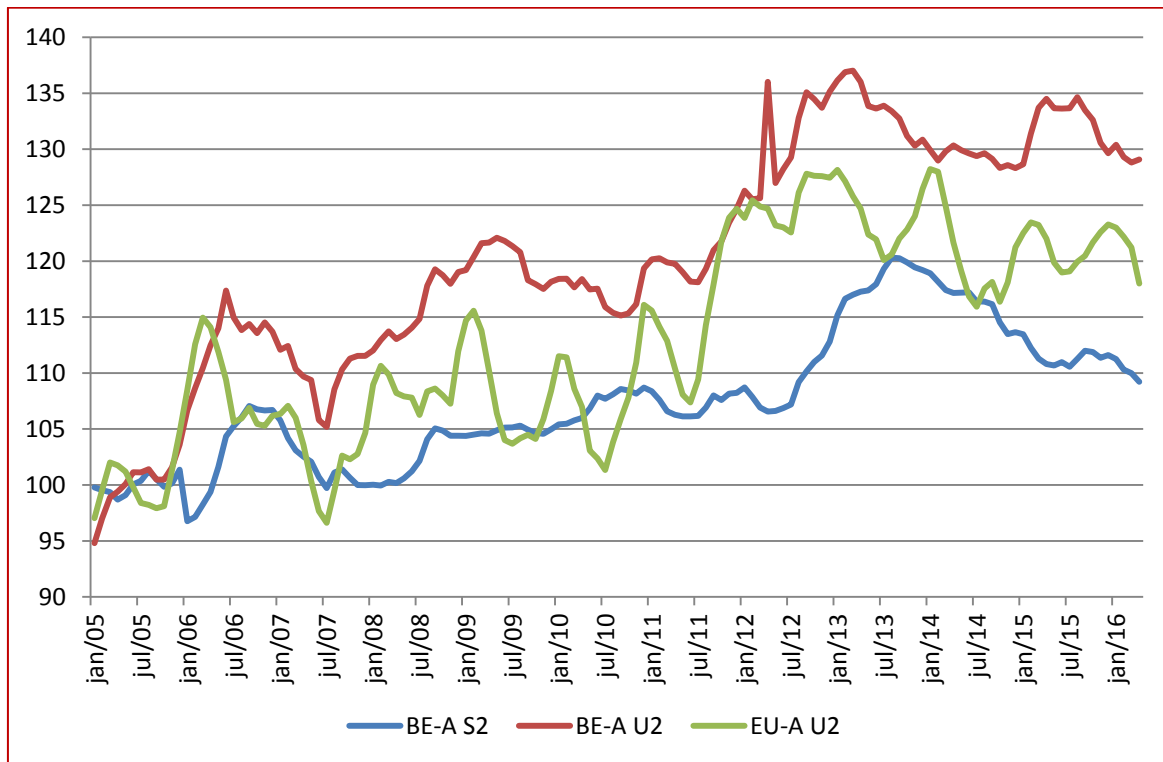
² Karkasprijzen worden ingedeeld volgens soort dier (jonge stieren (klasse A), oude stieren (klasse B), ossen (klasse C), koeien (klasse D) en vaarzen (klasse E) en volgens de beveleedheid (de zogenaamde SEUROF-classificatie, waarbij S wijst op een superieure beveleedheid en P op de categorie met de minste beveleedheid).

³ De grafiek over Belgische en Europese karkasprijzen in euro/100 kg staat in bijlage.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Grafiek 1. Verloop van de Belgische en Europese runderkarkasprijzen

(Index 2005=100)

Bron: Vlaams Gewest, EC.

1.2.2. Verloop van enkele belangrijke kostenposten

Een van de belangrijkste kostenposten voor een rundveehouder, naast het grond- en gebouwenkapitaal, zijn de voederkosten⁴. De kostprijs van krachtvoeder is sterk afhankelijk van de internationale prijsnoteringen van de onderliggende grondstoffen (onder andere sojaschroot, maïs en tarwe). Grafiek 2 geeft het verloop weer van krachtvoeder voor runderen en een gemiddelde van de internationale prijsnotering van de belangrijkste grondstoffen van krachtvoeder.

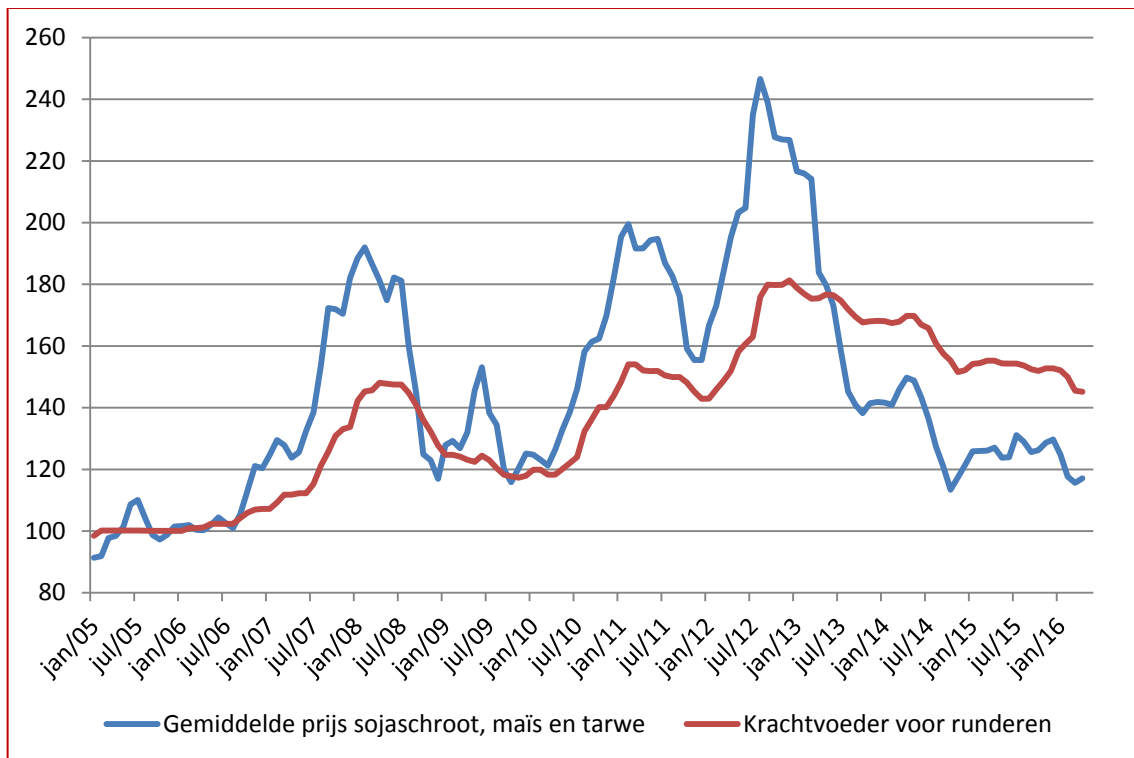
De krachtvoederprijs is minder volatiel dan het gemiddelde van de drie grondstoffen. De grondstoffenprijzen hebben in de beschouwde periode drie periodes met grote prijsstijgingen gekend, zijnde juli 2006-januari 2008, februari 2010-februari 2011 en december 2011-augustus 2012. Deze prijsstijgingen werden onmiddellijk gevolgd door de prijs voor krachtvoeder, zij het in mindere mate. Op periodes van prijsstijgingen volgden telkens prijsdalingen, waarbij de prijs voor krachtvoeder deze prijsdalingen telkens volgde, maar opnieuw in mindere maten. In de beschouwde periode kende krachtvoeder zijn hoogste prijspeil in december 2012. Ten opzichte van 2005 lag de prijs voor krachtvoeder in december 2012 gemiddeld 81,3 % hoger. Sindsdien daalde de prijs voor krachtvoeder stelselmatig, maar minder uitgesproken dan het gemiddelde van de grondstoffen. In april 2016 betaalde de rundveehouder

⁴ 12,2 % van de totale kosten in Wallonië en 17,4 % van de totale kosten in Vlaanderen, hiermee de belangrijkste variabele kostenpost.

nog gemiddeld 45,2 % meer voor krachtvoeder dan in 2005. De internationale grondstofnoteringen zijn sinds augustus 2012 dus sterker gedaald, maar sinds oktober 2014 zijn deze opnieuw lichtjes opwaarts gericht tot december 2015 toen ze opnieuw gingen dalen.

Grafiek 2. Verloop van de prijs voor krachtvoeder en de gemiddelde⁵ prijs voor sojaschroot, maïs en tarwe en tarwe

(Index 2005=100)

Bron: BEMEFA, IMF, EC.

De evolutie van de kost van rundveevoeder kan op een alternatieve manier in kaart gebracht worden, zoals in grafiek 3. Deze grafiek geeft het verloop weer van de kostprijs van het voederrantsoen dat nodig is voor de aangroei van één kg rundvlees. De samenstelling van het voederrantsoen bestaat uit 40 % krachtvoer, 20 % tarwe, 15 % gerst, 15 % maïs en 10 % stro.⁶ Op deze manier berekend lag de kostprijs van rundveevoeder 43,1 % hoger in april 2016 dan gemiddeld in 2005.

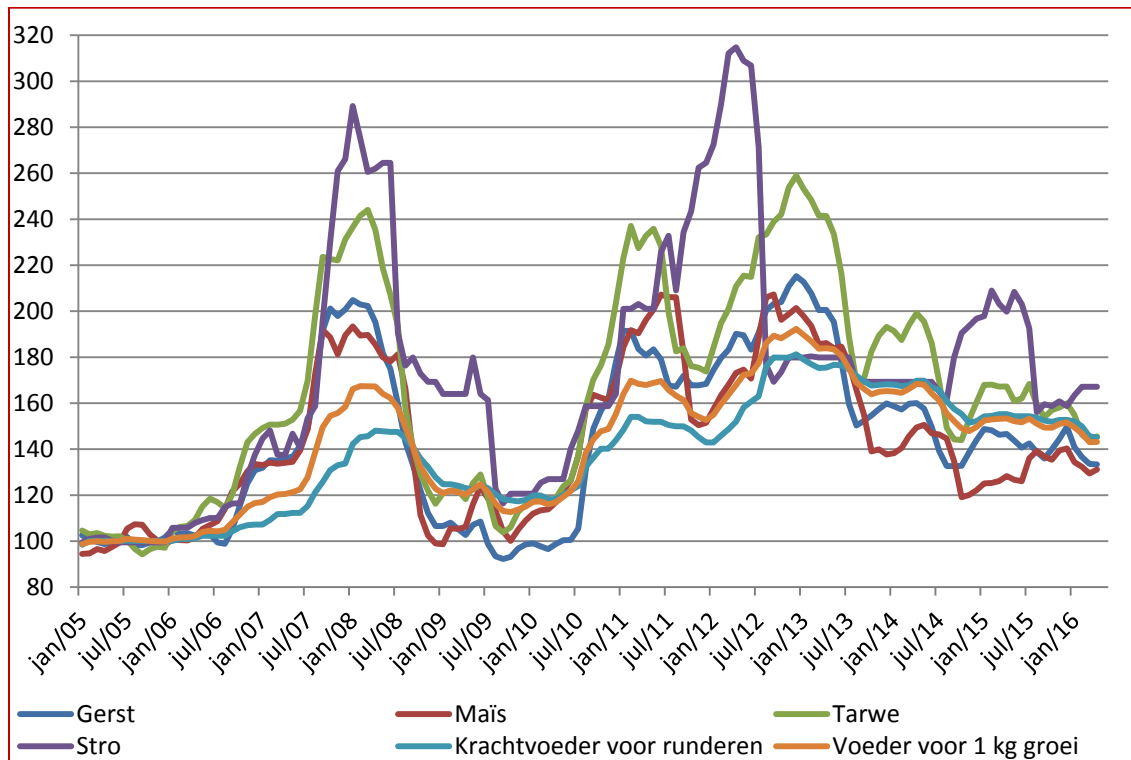
⁵ Het gaat om een rekenkundig gemiddelde.

⁶ Deze berekeningswijze wordt eveneens gebruikt bij de rundvleesindex.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Grafiek 3: Prijsverloop van rundveevoeder en zijn bestanddelen

(Index 2005=100)

Bron: BEMEFA, EC, IMF, FOD Economie.

1.3. Financiële situatie rundveehouder

Op basis van boekhoudkundige gegevens van de gewesten, is het mogelijk om de financiële situatie van de gespecialiseerde rundveebedrijven te analyseren. Grafiek 4 geeft de financiële situatie weer van gespecialiseerde rundveebedrijven in Wallonië en Vlaanderen. Hieruit blijkt dat bij een gespecialiseerd rundveebedrijf in Wallonië de opbrengsten in euro per zoogkoe de totale kosten zonder eigen arbeid dekken in de geanalyseerde periode. In 2012 kwamen de opbrengsten per zoogkoe het hoogste uit. Ook de kosten lagen dat jaar echter het hoogste, waardoor uiteindelijk het nettobedrijfsresultaat voor verrekening van eigen arbeid het laagste uitkwam, op 2008 na. Bij verrekening van de eigen arbeid kwam het nettobedrijfsresultaat ieder jaar negatief uit, wat wil zeggen dat de opbrengsten niet voldoende waren om de totale kosten inclusief eigen arbeid te dekken. In 2013 en 2014 werden de resultaten iets minder negatief.

In Vlaanderen kwamen de opbrengsten per zoogkoe telkens lager uit dan de totale kosten exclusief eigen arbeid, wat resulteerde in een negatief nettobedrijfsresultaat zonder eigen vergoeding. In 2013 kwamen de opbrengsten het hoogste uit, maar ook de kosten per zoogkoe bereikten dat jaar het hoogste peil in de beschouwde periode. Net zoals in Wallonië bleek 2012 daarentegen het minst rendabele jaar, wanneer eigen vergoeding wordt meegerekend.

Grafiek 4. Boekhoudkundige resultaten van gespecialiseerde rundveebedrijven

(In euro/zoogkoe)

Bron: Waals Gewest, Vlaams Gewest.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Focus. Rundvleesindex

De rundveehouder zag zich de afgelopen jaren geconfronteerd met grote prijsschommelingen van de grondstoffen die gebruikt worden voor de vervaardiging van diervoeders. Zo gingen de grondstoffen in de eerste helft van 2010 pijlsnel naar omhoog, wat resulteerde in fors hogere voederkosten (de voornaamste kostenpost van een rundveehouder). Omwille van de grote volatiliteit, sloot het ketenoverleg van de rundvleesketen op 29 januari 2013 een interprofessioneel akkoord (IPA) over het in rekening brengen van extreme prijsschommelingen van diervoeder in commerciële onderhandelingen. Het IPA zou een systeem installeren waarbij het ketenoverleg wordt opgestart zodra de volatiliteit van de diervoederprijzen de brutomarges van de rundveehouders onder druk zet.

De FOD Economie heeft meegewerkt aan de ontwikkeling van deze vereenvoudigde ratio die de brutomarge van de rundveehouder benadert⁷. De vereenvoudigde brutomarge wordt berekend als de verhouding van de index van de verkoopprijs van runderen en de index van de diervoeders voor runderen⁸. De referentie-index is een 18-maanden voortschrijdend gemiddelde van de index van de vereenvoudigde brutomarge. De boven- en ondergrens liggen respectievelijk 10 % boven en 10 % onder de referentiemarge. Eens de boven- of ondergrens wordt overschreden, kan de ketenwerkgroep beslissen om overleg op te starten. De laatste overschrijding van de bovengrens dateert van juli 2013. Sindsdien beweegt de vereenvoudigde brutomarge binnen de grenzen van de referentiemarge, zoals te zien is op grafiek 5.

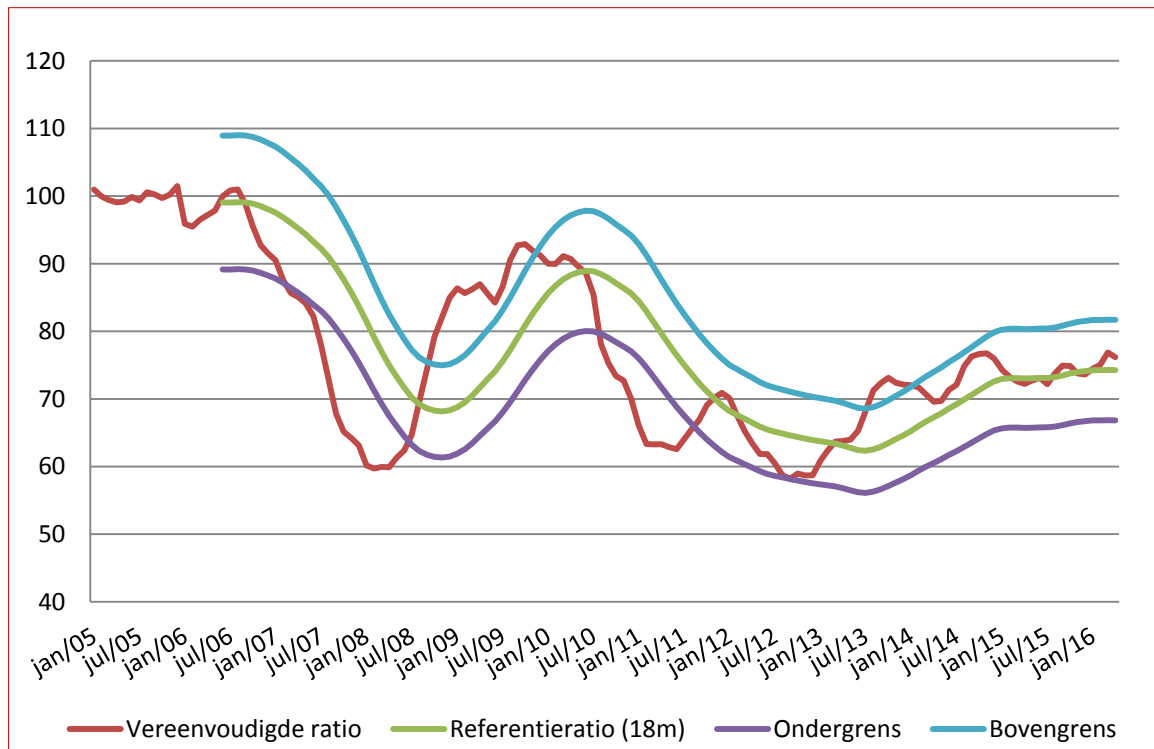
⁷ Voor meer informatie zie:

http://economie.fgov.be/nl/fod/structuur/Monitoring_marktsectoren/rundvlees/.

⁸ De index van de verkoopprijs van runderen is berekend op basis van de gegevensreeks “maandelijkse marktberichten rundvlees, maandelijkse prijzen runderkarkassen, categorie A, jonge stieren variëteit S2”, van de afdeling Landbouw en Visserij van de Vlaamse Overheid. De index van de diervoeders voor runderen wordt berekend op basis van de grondstoffennoteringen van de voornaamste ingrediënten van rundervoeder, dat als volgt is samengesteld: 55 % krachtvoeder, 15 % maïs, 10 % gerst, 10 % tarwe en 10 % stro. Deze grondstoffennoteringen zijn beschikbaar bij BEMEFA, de Europese Commissie en het IMF.

Grafiek 5. Rundvleesindex – verloop van de vereenvoudigde ratio

(Index 2005=100)

Bron: BEMEFA, Vlaams Gewest, Eigen berekeningen.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2. De verschillende schakels in de rundvleeskolom

2.1. De rendabiliteit van de verschillende schakels in de rundvleesketen

In dit deel wordt voor elke schakel in de rundvleesketen, met uitzondering van de veehandelaars, de verandering van de rendabiliteit besproken in de periode 2008-2014. Deze rendabiliteit werd berekend aan de hand van de bruto-⁹ en nettobedrijfsmarges¹⁰. Aangezien deze marges bepaald worden in relatie tot de omzet en de andere bedrijfsopbrengsten, werd enkel rekening gehouden met ondernemingen die een jaarrekening met volledig schema publiceerden. Meestal wordt enkel in dat type van jaarrekening de omzet en de andere bedrijfsopbrengsten opgenomen¹¹. Toch vertegenwoordigen deze ondernemingen een zeer belangrijk deel van de omzet van de sector / schakel in kwestie.

Tabel 1 geeft de bruto- en nettobedrijfsmarges van de verschillende schakels in de rundvleeskolom weer alsook de bedrijfsmarges van de voedingsindustrie, die als benchmark gebruikt worden. De spreiding van de bedrijfsmarges wordt weergegeven aan de hand van het 1e en 3e kwartiel en de mediaan voor 2014. De bedrijfsmarges voor de verschillende schakels worden in de volgende paragrafen geanalyseerd.

⁹ Berekeningswijze van de brutobedrijfsmarge: $(\text{bedrijfswinst (9901)} + \text{afschrijvingen (630)} + \text{waardeverminderingen (631/4)} + \text{voorzieningen (635/7)}) / (\text{omzet (70)} + \text{andere bedrijfsopbrengsten (74)} - \text{bedrijfssubsidies en compenserende bedragen (740)}) \times 100$.

¹⁰ Berekeningswijze van de nettobedrijfsmarge: $(\text{bedrijfswinst (9901)} + \text{kapitaalsubsidies (9125)}) / (\text{omzet (70)} + \text{andere bedrijfsopbrengsten (74)} - \text{bedrijfssubsidies en compenserende bedragen (740)}) \times 100$.

¹¹ Enkel grote ondernemingen zijn verplicht een jaarrekening met volledig schema te hantieren. Kleine ondernemingen mogen een verkort schema gebruiken waarin de opname van het omzetcijfer facultatief is. Een onderneming wordt als klein beschouwd indien zij voor het laatste en het voorlaatste afgesloten boekjaar niet meer dan een van de volgende drempels overschrijft: jaargemiddelde van het personeelsbestand: 50; jaaromzet (excl. btw): 7.300.000 euro; balanstotaal: 3.650.000 euro tenzij het jaargemiddelde van het personeelsbestand meer dan 100 bedraagt (in dat geval wordt de onderneming sowieso als groot beschouwd). Een onderneming wordt in alle overige gevallen als groot beschouwd.

Tabel 1. Bedrijfsmarges in de verschillende schakels van de rundvleeskolom en de benchmark voedingsindustrie en de spreiding in kwartielen¹² in 2014

(In %)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Gem. 08/14	Gem. 08/13	Derde kwartiel 2014	Mediaan 2014	Eerste kwartiel 2014
Mengvoederindustrie												
Brutobedrijfsmarge	2,2	2,1	3,2	2,5	2,6	1,8	2,7	2,4	2,4	6,4	3,0	1,7
Nettobedrijfsmarge	1,1	0,9	1,6	1,3	1,4	0,8	1,5	1,2	1,2	3,4	1,1	0,5
Slachthuizen en uitsnijderijen												
Brutobedrijfsmarge	3,0	3,5	3,0	3,1	2,5	2,6	3,1	3,0	3,0	4,7	2,9	1,4
Nettobedrijfsmarge	1,3	1,6	1,3	1,5	1,0	1,3	1,6	1,4	1,3	2,6	1,5	0,2
Detailhandel												
Brutobedrijfsmarge	5,0	5,3	5,3	5,5	7,7	5,0	4,4	5,5	5,6	7,1	3,6	0,6
Nettobedrijfsmarge	3,4	3,7	3,8	4,1	6,2	3,4	2,8	3,9	4,1	4,9	1,6	-1,3
Benchmark voedingsindustrie												
Brutobedrijfsmarge	5,2	6,2	6,0	5,0	4,9	4,9	5,4	5,4	5,4			
Nettobedrijfsmarge	2,9	3,8	3,5	2,9	2,7	2,9	3,1	3,1	3,1			

Bron: FOD Economie (AD Statistiek), Bureau van Dijk (Bel-first), eigen berekeningen, FAVV, FEBEV.

2.1.1. Mengvoederfabrikanten (NACE 10.91)

De bedrijfsmarges in de veevoederindustrie zijn eerder beperkt. De brutobedrijfsmarge schommelde in de periode 2008-2014 tussen 1,8 en 3,2 % (jaarlijks gemiddelde van 2,4 %) en de nettobedrijfsmarge tussen 0,8 en 1,6 % (jaarlijks gemiddelde van 1,2 %). Hiermee bleven deze marges ruim beneden het jaarlijkse gemiddelde van de voedingsindustrie (bruto- en nettobedrijfsmarge van respectievelijk 5,4 en 3,1 % tussen 2008 en 2014). In 2014 lagen de bruto- (2,7 %) en nettobedrijfsmarge (1,5 %) duidelijk boven het jaarlijkse gemiddelde in de periode 2008-2013 (respectievelijk 2,4 en 1,2 %).

Uit de spreiding van de marges in de veevoederindustrie blijkt dat een kwart van de bedrijven in 2014 een brutobedrijfsmarge had die kleiner was dan 1,7 % (eerste kwartiel) terwijl een kwart een brutobedrijfsmarge had die groter of gelijk was aan 6,4 % (derde kwartiel). De mediaanwaarde bedroeg 3,0 %.

Een kwart van de ondernemingen had in 2014 een nettobedrijfsmarge die kleiner was dan 0,5 % (eerste kwartiel) terwijl een kwart een nettobedrijfsmarge had die groter of gelijk was aan 3,4 % (derde kwartiel). De mediaanwaarde bedroeg 1,1 %.

In de periode 2010-2014 hadden de 5 grootste bedrijven een gezamenlijk marktaandeel van gemiddeld 44 %. In deze periode nam het gezamenlijke marktaandeel geleidelijk toe.

¹² Bij de kwartielberekeningen werd geen rekening gehouden met de hoogste en laagste waarde van de reeks van ratio's.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2.1.2. Veehandelaars (NACE 46.231)

België telde in 2014 minder dan 1.100 veehandelaars¹³. Minder dan 3 % van de bedrijven legden in 2014 een jaarrekening met volledig schema neer bij de balanscentrale van de NBB. Dit aantal werd niet als representatief genoeg beschouwd om de rendabiliteit van deze tak van de rundveesector te berekenen.

Belgisch¹⁴ en Nederlands¹⁵ onderzoek toont aan dat, naarmate de rundveebedrijven groter en homogener worden, de rol van de veehandelaar minder belangrijk wordt. Deze schakel lijkt meer en meer aan belang te verliezen. De veehandelaar en de veemarkten blijven wel een toegevoegde waarde behouden wanneer het aanbod kleiner en gediversifieerder is. De tussenschakel speelt dan een rol inzake herverdeling, lotvorming en prijszetting.

2.1.3. Slachthuizen en uitsnijderijen (NACE 10.11)

Met een jaarlijks gemiddelde bruto en netto bedrijfsmarge van respectievelijk 3,0 en 1,4 % in de periode 2008 tot 2014, ligt de rendabiliteit¹⁶ van de slachterijen en uitsnijderijen iets boven deze van de mengvoederindustrie. Toch bleef deze tak binnen de rundvleesketen hiermee voor de periode 2008-2014 onder het jaarlijkse gemiddelde van de voedingsindustrie. In vergelijking met 2013 verbeterden de bruto- en nettobedrijfsmarges sterk in 2014 (respectievelijk 3,1 en 1,6 % versus 2,6 en 1,3 % in 2013).

Uit de spreiding van de marges van de slachterijen en uitsnijderijen blijkt dat een kwart van de bedrijven in 2014 een brutobedrijfsmarge had die kleiner was dan 1,4 % (eerste kwartiel) terwijl een kwart een brutobedrijfsmarge had die groter of gelijk was aan 4,7 % (derde kwartiel). De mediaanwaarde bedroeg 2,9 %.

Een kwart van de ondernemingen had in 2014 een nettobedrijfsmarge kleiner dan 0,2 % (eerste kwartiel) terwijl een kwart een netto bedrijfsmarge had groter of gelijk aan 2,6 % (derde kwartiel). De mediaanwaarde bedroeg 1,5 %.

De 5 grootste slachthuizen en uitsnijderijen bezaten in de periode 2010-2014 gemiddeld een gezamenlijk marktaandeel van 37 %, waarbij de concentratiegraad in de periode is toegenomen.

¹³ Het betreft zowel de groothandel in runderen, varkens, paarden, schapen, geiten alsook kippen, kuikens, eenden, ganzen, kalkoenen en ander pluimvee (bron FOD Economie, AD Statistiek-Statistics Belgium).

¹⁴ Tuytschaever, Caroline (2003), Toekomst van veemarkten in het ketenmanagement voor rundvlees, UGent.

¹⁵ Hoste R., Bolhuis J., J.H. Wisman (2013), Economische betekenis en perspectief van de Nederlandse veehandel, Lei Wageningen, april.

¹⁶ Alhoewel het slachten en het uitsnijden van vlees twee aparte sectoren in de rundvleesketen kunnen zijn, worden ze in deze studie op het vlak van rendabiliteit samen bekeken. Het aantal “pure” slachterijen is eerder beperkt en slechts enkelen publiceren een jaarrekening met volledig schema. Bovendien combineren slachthuizen vaak beide activiteiten.

2.1.4. Detailhandel (NACE 47.11)

Specifieke financiële informatie over de marges bij de verkoop van rundsvlees in de detailhandel was niet beschikbaar. Bovendien zijn sommige retailers zelf eigenaar van een slachthuis of een uitsnijderij, andere niet. De rendabiliteit van deze activiteit wordt daarom benaderd via de marges van de detailhandel in zijn geheel. Dit gebeurt aan de hand van de bruto- en de nettobedrijfsmarge van deelsector 47.11 (detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels waarbij voedings- en genotmiddelen overheersen).

De detailhandel realiseerde in de periode 2008-2014 een jaarlijkse gemiddelde bruto- en nettobedrijfsmarge van respectievelijk 5,5 en 3,9 %. Hiermee presteerde de detailhandel beter dan de voedingsindustrie in dezelfde periode (respectievelijk 5,4 en 3,1 %). 2012 was een buitengewoon jaar voor de detailhandel met een bruto- (7,7 %) en nettobedrijfsmarge (6,2 %) die merkelijk boven het jaarlijkse gemiddelde van de sector in de periode 2008 tot 2014 noteerden. Dit was voornamelijk de verdienste van, in termen van omzet, een top 3 retailer die in 2012 uitzonderlijk goede resultaten neerzette.

Uit de spreiding van de marges in de detailhandel blijkt dat een kwart van de bedrijven in 2014 een brutobedrijfsmarge had die kleiner was dan 0,6 % (eerste kwartiel) terwijl een kwart een brutobedrijfsmarge had die groter of gelijk was aan 7,1 % (derde kwartiel). De mediaanwaarde bedroeg 3,6 %.

Een kwart van de ondernemingen had in 2014 een nettobedrijfsmarge die kleiner was dan -1,3 % (eerste kwartiel) terwijl een kwart een netto bedrijfsmarge had die groter of gelijk was aan 4,9 % (derde kwartiel). De mediaanwaarde bedroeg 1,6 %. Al bij al kan worden gesteld dat, van alle onderzochte schakels, de spreiding van de rendabiliteit in de detailhandel het grootst is. Ook tussen de grote retailers onderling (in termen van omzet) is de spreiding in 2014 belangrijk, met een nettobedrijfsmarge van 5 % voor de grootste speler, 0,9 voor de tweede grootste en 2 % voor de derde grootste speler.

De top vijf van grootste detailhandelaars had in de periode 2010-2014 een gezamenlijk marktaandeel van gemiddeld 83 %, wat duidt op een grote concentratiegraad.

Binnen de rundvleeskolom was de detailhandel in de periode 2008 tot 2014 de meest rendabele schakel met een jaarlijkse gemiddelde bruto- en nettobedrijfsmarge van respectievelijk 5,5 en 3,9 %. Hiermee oversteeg de detailhandel zelfs de jaarlijkse gemiddelde bruto- en nettobedrijfsmarge van de voedingsindustrie (5,4 en 3,1 %). De slachthuizen en uitsnijderijen (bruto- en nettobedrijfsmarge van 3,0 en 1,4 %) waren op hun beurt winstgevender dan de mengvoederindustrie (bruto- en nettobedrijfsmarge van 2,4 en 1,2 %) die de minst rendabele schakel van de keten was.

Tabel 2. Overzicht van de jaarlijkse gemiddelde bruto- en nettobedrijfsmarges in enkele schakels van de rundvleeskolom en in de voedingsindustrie

(In %, periode 2008 tot 2014)

	Mengvoederindustrie	Slachterijen en uitsnijderijen	Detailhandel	Voeding
Brutobedrijfsmarge	2,4	3,0	5,5	5,4
Nettobedrijfsmarge	1,2	1,4	3,9	3,1

Bron: Eigen berekeningen, Bureau van Dijk (Bel-first), FAVV, FEBEV, FOD Economie (AD Statistiek).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

3. Verloop van de consumptieprijzen van rundvlees in België en de voornaamste buurlanden

3.1. Consumptie van rundvlees

De Belgische consument eet thuis gemiddeld minder vlees¹⁷. Zo kocht hij in 2014 gemiddeld nog maar 31,0 kg vlees, terwijl dit in 2008 nog 34,9 kg was (-11,2 %). De consumptie van rundvlees heeft deze negatieve trend gevolgd en de daling was zelfs nog meer uitgesproken. In 2014 werd gemiddeld 5,0 kg rundvlees per capita verbruikt tegenover 6,5 kg per capita in 2008, een daling van 22,7 %. In 2014 was rundvlees goed voor 16,1 % van het totale thuisverbruik van vlees, tegenover een aandeel van 18,5 % in 2008. In 2014 verbruikte de Belg gemiddeld 0,8 kg kalfsvlees, wat overeenkwam met 2,6 % van het thuisverbruik van vlees. Het verbruik van andere vleessoorten daalde ook de afgelopen jaren. Zo daalde het verbruik van varkensvlees met 18,0 %, van 7,2 kg in 2008 naar 5,9 kg in 2014.

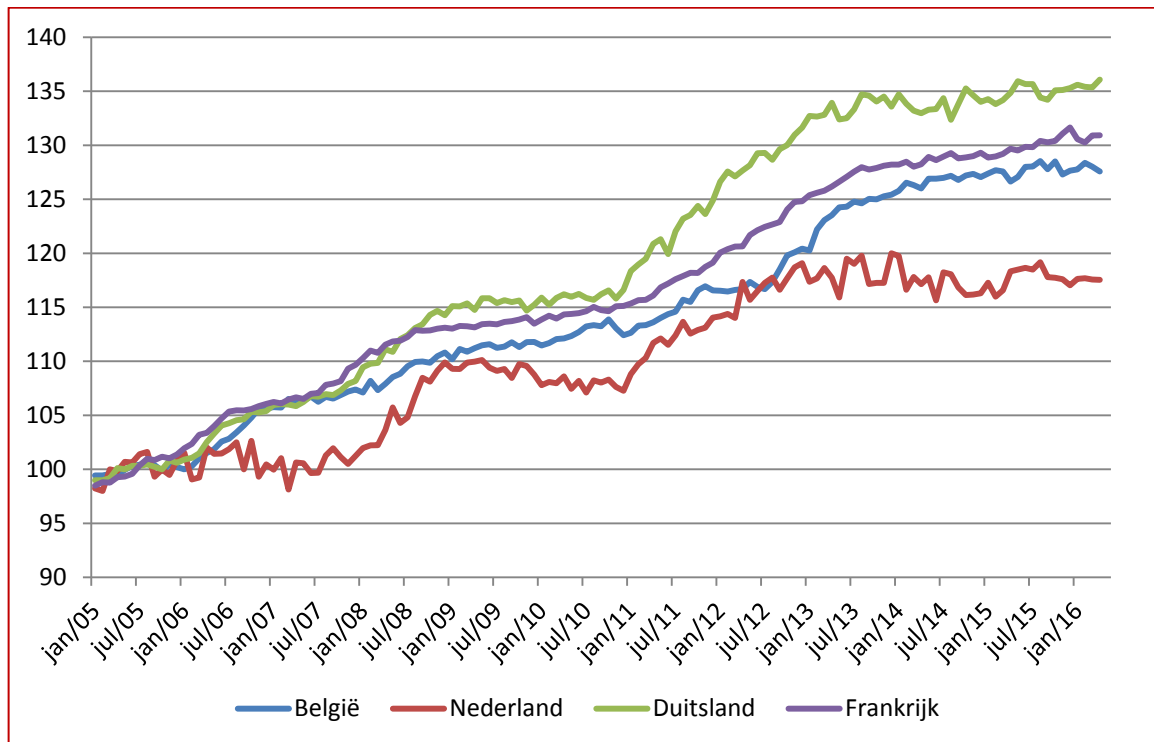
3.2. Verloop van de consumptieprijzen van rundvlees in België en de voornaamste buurlanden

De consumptieprijzen voor rundvlees kenden in België en Frankrijk een gelijkaardig verloop, hoewel de consumptieprijzen voor rundvlees in Frankrijk vanaf de tweede helft van 2007 iets sterker toenamen. Vanaf 2009 vertonen de consumptieprijzen voor rundvlees in België en Frankrijk een min of meer gelijkaardig verloop. In april 2016 betaalde de Belgische consument gemiddeld 27,6 % meer dan in 2005. In Frankrijk kwam de consumptieprijzen voor rundvlees in april 2016 gemiddeld 30,9 % hoger uit dan in 2005. In Duitsland namen de consumptieprijzen voor rundvlees in de beschouwde periode sterker toe. In april 2016 diende een Duitse consument gemiddeld 36,1 % meer te betalen voor rundvlees dan in 2005. In Nederland daarentegen steeg de consumptieprijzen voor rundvlees in de beschouwde periode minder sterk. Deze consumptieprijzen vertoont ook een grotere volatiliteit dan de Belgische consumptieprijzen voor rundvlees. In Nederland kwam de consumptieprijzen voor rundvlees gemiddeld 17,5 % hoger uit in april 2016 ten opzichte van 2005.

¹⁷ Volgens het VLAM, wordt 74 % van de warme maaltijden thuis bereid (gemiddelde van 2007, 2009 en 2011).

Grafiek 6. Consumptieprijsverloop voor rundvlees in België en de voornaamste buurlanden

(Index 2005=100)

Bron: FOD Economie, CBS, Destatis en INSEE.

3.3. Buitenlandse handel

In België bestaat de rundveestapel voornamelijk uit runderen van het Belgische witblauwe ras. Deze runderen zijn van een superieure en uitstekende beveleedheid met eerder weinig vet, die hoofdzakelijk voor de Belgische markt bestemd zijn. In 2014 werd voor bijna 738 miljoen euro aan levende runderen en rundvlees uitgevoerd, een toename van bijna 19 % ten opzichte van 2008.¹⁸ De toename van de uitvoer van levende runderen en rundvlees is toe te schrijven aan de toename van de uitvoer van vers en ingevroren rundvlees (+24,2 %). Ten opzichte van 2008 werden in 2014 6 % minder levende runderen uitgevoerd. Vers en ingevroren rundvlees stond in voor 86 % van de totale uitvoer van levende runderen en rundvlees in 2014. Bijna 99 % van de totale uitvoer was bestemd voor andere lidstaten van de Europese Unie (zoals Nederland, Frankrijk, Duitsland en Italië).

In datzelfde jaar werd voor 412 miljoen euro aan levende runderen en rundvlees ingevoerd, wat overeenkomt met een toename van maar liefst 50 % ten opzichte van 2008¹⁹. Deze toename is voornamelijk te wijten aan de toegenomen invoer van levende runderen, die bijna

¹⁸ In 2014 was 8 % van de uitvoer van vers rundvlees doorvoer, terwijl dit voor ingevroren rundvlees 18 % bedroeg. De uitvoer van levende runderen betrof amper doorvoer.

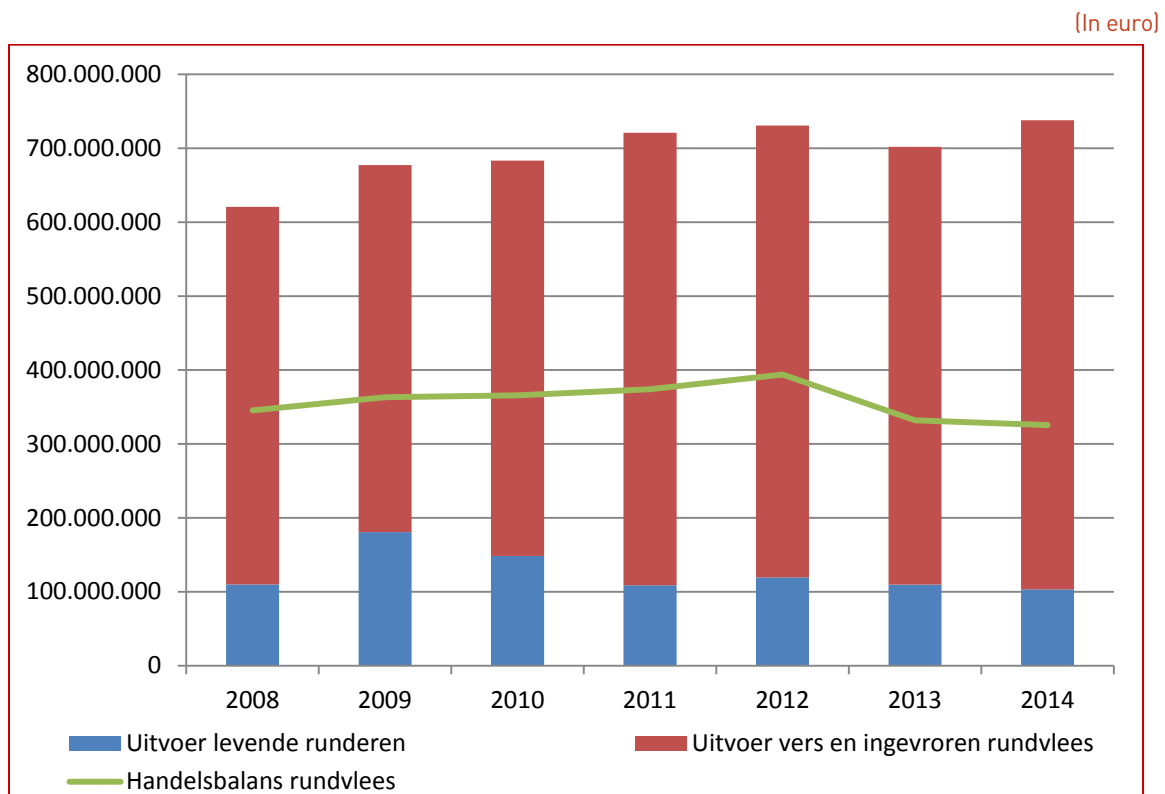
¹⁹ Ook bij de invoer van levende runderen was er nauwelijks verschil tussen de invoer volgens nationaal concept en volgens communautair concept (de gegevens van EUROSTAT betreffen het communautaire concept en behelzen dus ook doorvoer). 18 % van het ingevoerde vers rundvlees betrof in 2014 doorvoer, terwijl dit voor ingevroren rundvlees 12 % betrof.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

verdubbelde tussen 2008 en 2014. Eén derde van de invoer bestond in 2014 uit levende runderen, terwijl rundvlees, zowel vers als ingevroren, goed is voor twee derde van de totale invoer in 2014. Ook hier zijn de voornaamste handelspartners andere EU-lidstaten (namelijk Nederland, Frankrijk, Ierland en Duitsland).

Er werd in 2014 een handelsoverschot van 325 miljoen euro geboekt, wat een lichte toename is ten opzichte van 2013. In 2012 echter werd een handelsoverschot van 394 miljoen euro geboekt. Dit is het gevolg van een hogere invoer van runderproducten in 2014.

Grafiek 7. Belgische handelsbalans in runderproducten en de verdeling van de uitvoer van runderproducten

Bron: Comext, EC.

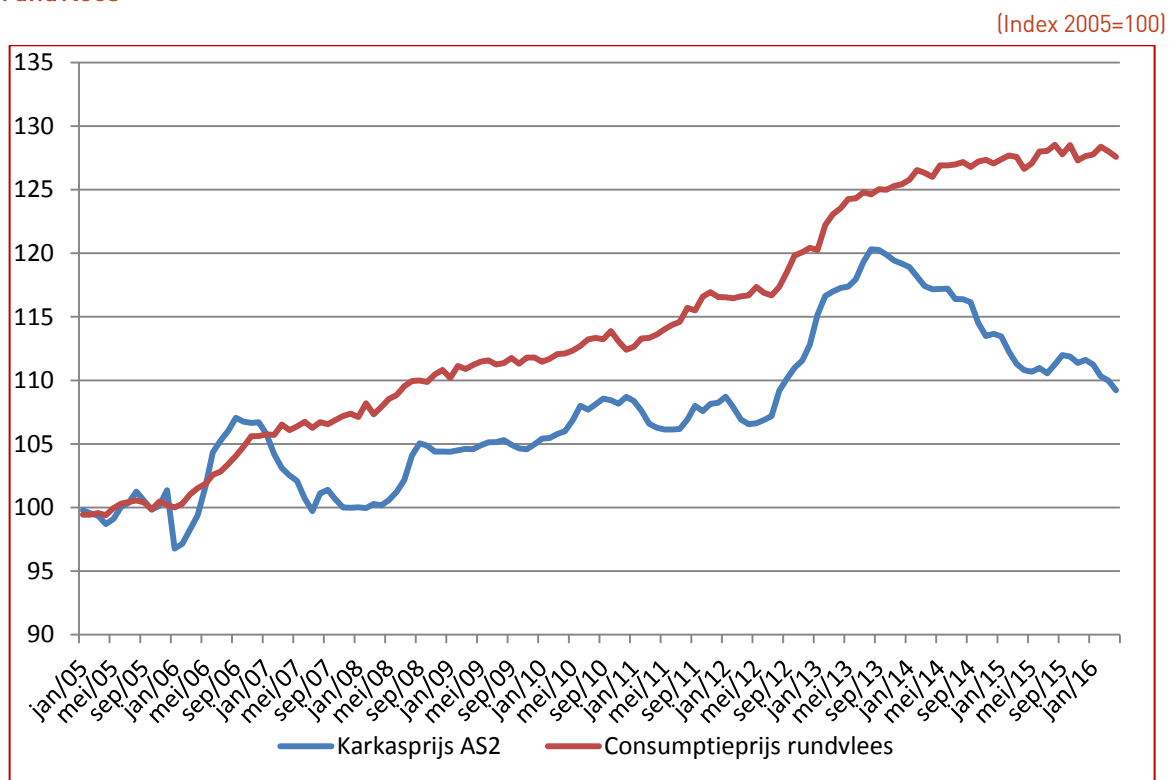
4. Prijstransmissie

Aangezien voor de detailhandel slechts geaggregeerde gegevens beschikbaar zijn over de marges, wordt getracht aan de hand van een zeer vereenvoudigd model de verandering in de marge op rundvlees in de distributie weer te geven. In dit model wordt het prijsverloop van een runderkarkas vergeleken met het verloop van de consumptieprijs voor rundvlees in de distributiesector, wat wordt weergegeven in grafiek 8.

In de beschouwde periode heeft de opbrengstprijs voor een runderkarkas periodes gekend met toenemende prijzen, afgewisseld met periodes waarin de prijs daalde. De consumptieprijs voor rundvlees daarentegen steeg in de periode 2005-april 2016 bijna voortdurend. Wanneer de opbrengstprijs voor een runderkarkas sterke prijsstijgingen kende, zoals in de periodes januari-september 2006 en mei 2012-augustus 2013, nam de consumptieprijs voor rundvlees ook sterker toe. Prijsdalingen van de opbrengstprijs voor runderkarkassen werden echter niet doorgerekend in de consumptieprijs voor rundvlees. Zo ontving een rundveehouder in april 2016 gemiddeld 9,2 % meer voor een runderkarkas dan in 2005. De consument moest daarentegen gemiddeld 27,6 % meer betalen in dezelfde periode.

Uit deze analyse kan echter niet besloten worden dat de detailhandel zijn marges op rundvlees heeft vergroot. Tussen de rundveehouderij en de detailhandel zijn er nog andere schakels die een invloed kunnen hebben op de consumptieprijs. Anderzijds heeft de detailhandel nog andere kostenposten die de consumptieprijs van rundvlees beïnvloeden.

Grafiek 8. Verloop van de opbrengstprijs voor een runderkarkas en de consumptieprijs voor rundvlees

Bron: Vlaams Gewest, FOD Economie.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Focus. Analyse van de prijstransmissie en van de marges in de rundvleeskolom in Frankrijk

In december 2015 publiceerde FranceAgriMer, Observatoire de la Formation des Prix et des Marges des produits alimentaires, een analyse van de financiële resultaten in de vleeskolommen, zowel voor rundvlees als varkensvlees, voor de periode 2011-2014²⁰. De belangrijkste bevindingen voor de rundvleeskolom worden hier weergegeven. De prijsverhogingen in 2012 en 2013 in de eerste schakel van de rundvleeskolom, zijnde de runderproductie, werden telkens doorgerekend in de volgende schakels, de verwerkende industrie en de detailhandel. In 2014 daalden de runderkarkasprijzen, maar deze daling werd echter maar deels doorgerekend in de prijzen van de verwerkende industrie, die op deze manier haar marges heeft vergroot.

Volgens deze studie vertoont de verwerkende industrie, zijnde de slachthuizen en uitsnijderijen, structureel zwakke nettomarges, terwijl de detailhandel in de afdeling beenhouwerij zelfs negatieve nettomarges had in de periode 2011-2013.

²⁰ Zie: https://observatoire-prixmarges.franceagrimer.fr/rapports_etudes/Pages/default.aspx?etat=initial

Besluit

Ondanks de nog steeds toenemende concentratie in de rundveehouderij, blijft de rendabiliteit van de rundveehouder onder druk staan. De voornaamste reden hiervoor zijn de dalende opbrengstprijzen voor runderkarkassen sinds midden 2013. De voederkosten daarentegen daalden ook in deze periode onder invloed van de dalende internationale grondstoffenprijzen. Tussen augustus 2013 en april 2016 daalden de opbrengsten echter minder sterk dan de voederkosten (respectievelijk -9,2 % en -15,4 %).

Uit de financiële resultaten van de verschillende schakels van de rundvleeskolom blijkt dat de detailhandel (cijfers voor het hele assortiment) de meest rendabele schakel is in de periode 2008-2014, met jaarlijkse gemiddelde bruto- en nettobedrijfsmarges van respectievelijk 5,5 en 3,9 %, wat hoger is dan deze van de voedingsindustrie. De mengvoederindustrie was op zijn beurt de minst rendabele schakel in de rundvleesketen (bruto- en nettobedrijfsmarge van 2,4 en 1,2 %). De rendabiliteit van de slachthuizen en uitsnijderijen situeerde zich tussen deze van de detailhandel en de mengvoederindustrie. Ook een analyse van France Agrimer over de marges in de rundvleeskolom in Frankrijk geeft aan dat de marges in de tussenliggende schakels niet hoog zijn. Wat de marges voor rundvlees in de detailhandel betreft, stipt France Agrimer aan dat die zelfs negatief zijn in de Franse retail. Met een enquête is men er hierin geslaagd de marges in de retail te berekenen tot op het niveau van de afdelingen, in dit geval de beenhouwerij.

De consumptie van vlees in het algemeen en van rundvlees specifiek daalde verder de afgelopen jaren. De Belgische consumptieprijzen van rundvlees steeg de afgelopen jaren voortdurend. In Frankrijk vertoonde de consumptieprijzen voor rundvlees in de beschouwde periode een min of meer gelijkaardig verloop (+27,6 % tussen 2005 en april 2016 in België en +30,9 % in Frankrijk). In Duitsland daarentegen is de consumptieprijzen voor rundvlees met name sinds 2005 sterker toegenomen dan in België (+36,1 %). In Nederland vertoonde de consumptieprijzen voor rundvlees een grilliger verloop, met meer prijsdalingen dan in België. De consumptieprijzen voor rundvlees steeg in Nederland dan ook minder sterk in de beschouwde periode (+ 17,5 %).

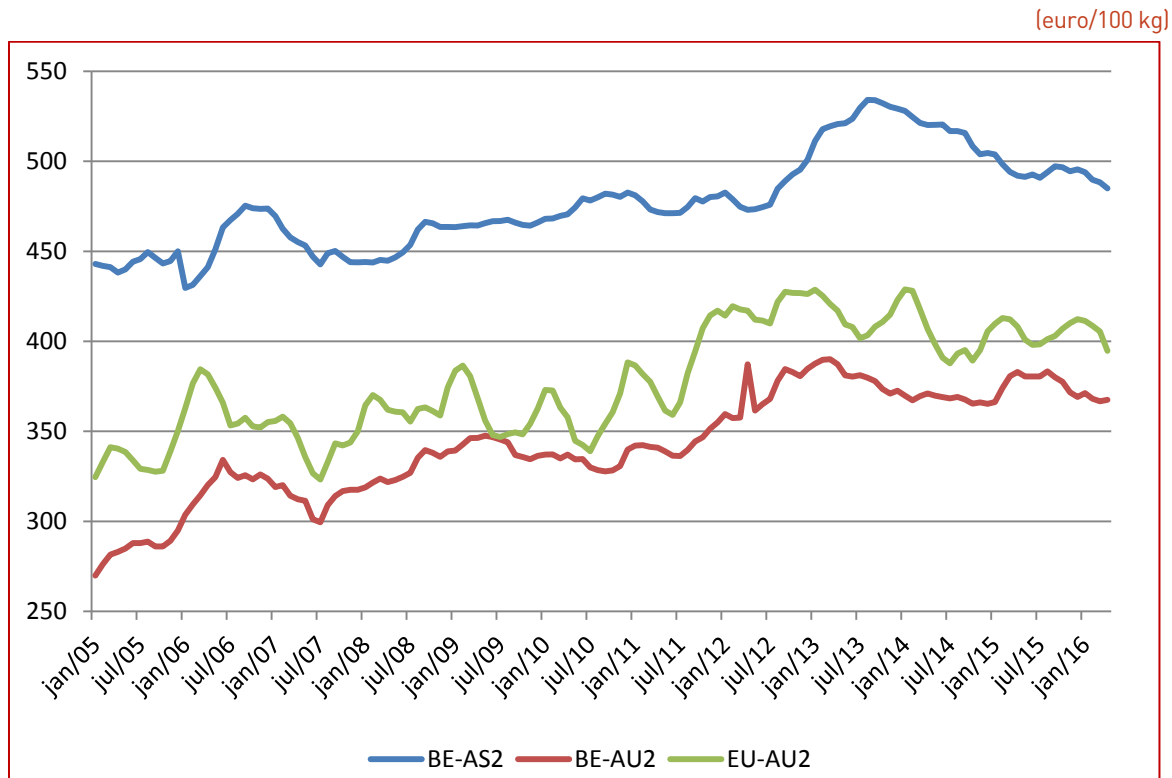
Alhoewel de Belgische rundveestapel voornamelijk bestaat uit het specifieke witblauwe ras, is de Belgische handelsbalans in runderproducten positief in de periode 2008-2014. In 2014 werd een handelsoverschot van 325 miljoen euro geboekt. De uitvoer bestaat grotendeels uit vers en ingevroren rundvlees (86 % van de totale uitvoer) dat bijna uitsluitend bestemd was voor de Europese markt. De invoer steeg de afgelopen jaren met de helft, en dan voornamelijk de invoer van levende runderen, die verdubbelde.

In een laatste hoofdstuk werd de prijstransmissie in de rundvleeskolom geanalyseerd. In de analyse werd gefocust op het prijsverloop van een runderkarkas en het verloop van de consumptieprijzen voor rundvlees. Uit de analyse blijkt dat prijsstijgingen van een runderkarkas werden doorgerekend in de consumptieprijzen, zij het in mindere mate. Prijsdalingen voor een runderkarkas werden vooralsnog niet gevolgd door dalende consumptieprijzen voor rundvlees.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Bijlage

Verloop van de Belgische en Europese karkasprijzen

Bron: Vlaams Gewest, EC.